సింగిల్‌పేజి కథలు

ఆకలికి కులం లేదు

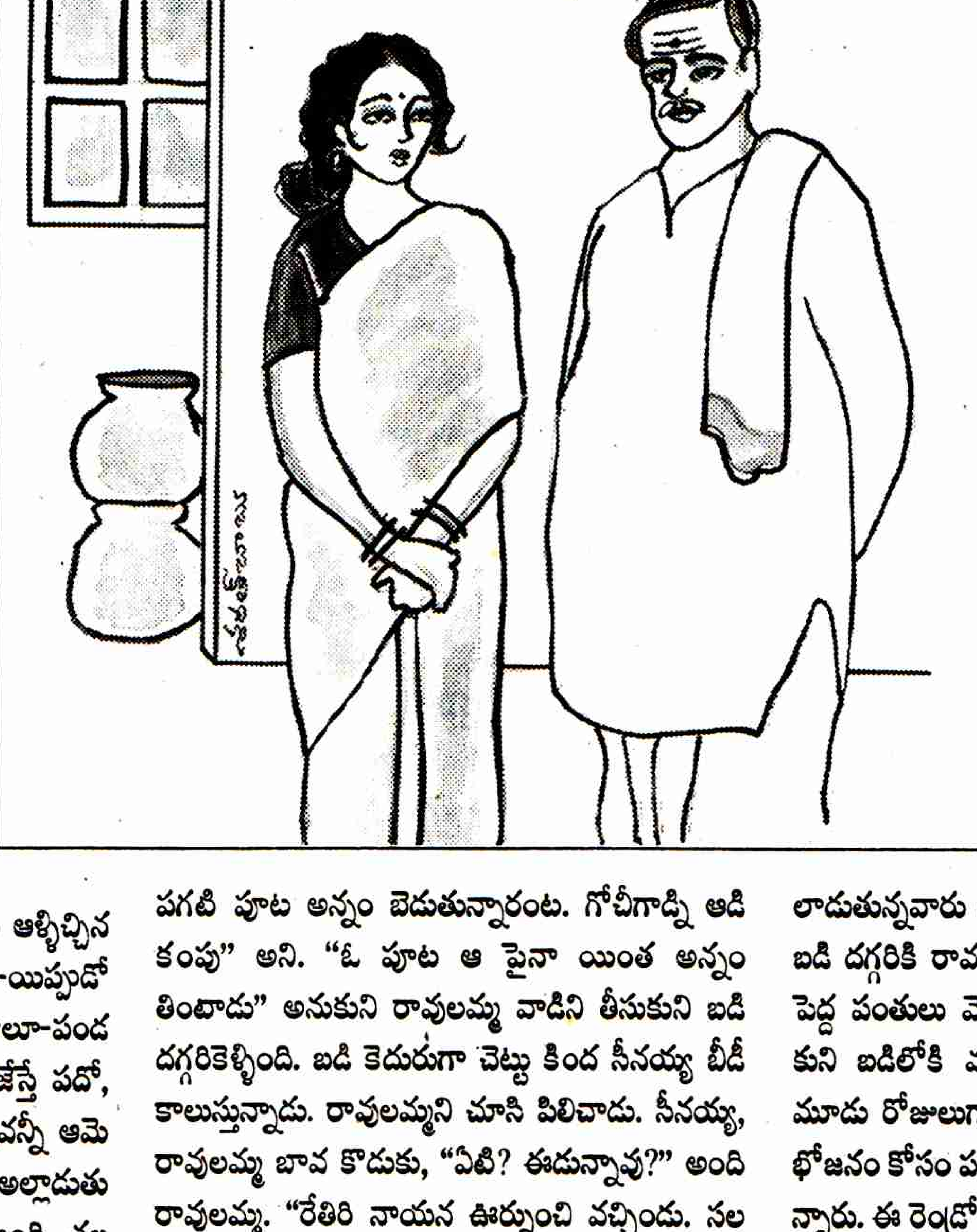

కాలుతున్న శవాలపై నుంచి నడచి వెళుతున్న సైనికుల్లా వాళ్ళు వెళ్ళిపోతున్నారు. ఆరిపోతున్న మంటల మధ్య నుంచి ఎగిరిపడుతున్న రవ్వల్లా రావులమ్మ ఎక్కిళ్ళు వినిపిస్తున్నాయి. దూరంగా కల్లు కాంపౌండ్ దగ్గర్నుంచి చలమయ్య బృందం అరుస్తున్నారు. దూరంగా క్రిందపడి చొట్టబడ్డ సత్తుబిందెని గోచీగాడు లాక్కొస్తున్నాడు. ఆ శబ్దంతో తలెత్తిన రావులమ్మకి గోచీగాడ్ని చూడగానే పొయ్యి రాజెయ్యలేదన్న సంగతి గుర్తొచ్చింది.

లేవాలని గుంజని పట్టుకుంది రావులమ్మ. భుజం కలుక్కుమంది. చలమయ్య తోసిన తోపునకు ముంగెటున్న గేటు కొట్టుకుంది. 'బిందె అందుకుందాం' అని మరో అడుగు ముందుకేసిందో లేదో ఆండాలు-చలమయ్య భార్య మోచేత్తో నెట్టింది. ఆ పట్టున ఓ ప్రక్కకి జారి పడింది మెట్లపై. దబాల్న పడడంతో మెట్టు అంచుకి భుజం కొట్టుకుంది. ఇంతకీ 'బిందె సొట్టబోయింది గానీ, రెండు చెంబుల నీళ్ళయినా వున్నాయో లేదో' అనుకుంటూ నీరసంగా కదిలి గోచీగాడి చేతిలోంచి బిందె తీసుకుంది. అంతే ఓ రెండు బిందెల నీళ్ళుంటాయేమో అందులో. అట్లాగే వెళ్ళి బియ్యం కడుక్కోకుండానే, బియ్యమా అని కావు బియ్యం యిస్తామంటూనే నూకల్లాటి వేస్తిను చలమయ్యోళ్ళు' అనుకుని గుడ్ల నీళ్ళు తిరుగుతూండగా ఆ నూకల్లో యిన్ని నీళ్ళు పోసి అత్తెసరుగా వండింది. అదే గోచీగాడికి పెట్టి తనూ తింది.

'చలమయ్య భూసామి. ఊర్లో వున్న పెద్దోళ్ళయిదారుగురు. అందరిలో చలమయ్యే బాగా పయిసున్నోడు. వాళ్ళ పొలాల్లో నాట్లు ఎయ్యాల. అళ్ళ గొడ్ల కాడ పనిచెయ్యాల. పిడకలు చెయ్యాల. ఇన్నీ జేసి ఆళ్ళిచ్చిన నూకలు తెచ్చుకుని వండుకోవాల. అప్పుడో-యిప్పుడో యిస్తరాకులు కుట్టిస్తేనో, ఆళ్ళింట్లో సంబరాలూ-పండగలూ జేసుకుంటే ఒళ్ళు పుండయినట్లు పనిజేస్తే పదో, పరకో యిస్తారు' నిట్టూర్చింది రావులమ్మ. ఇవన్నీ ఆమె మనసుని కష్టపెట్టడం లేదు. నీళ్ళు లేక జనం అల్లాడుతున్నారు. ఊళ్ళో వున్న ఒక్క బావి ఎండిపోయింది. చలమయ్య దొడ్లో బాగా లోతుగా బోరు వేశాడు గనుక నీళ్ళు వస్తున్నాయి. ఓ బిందె నీళ్ళు కావాలని వెళితే కులాలు అడ్డువచ్చాయి.

మనిషికి తిండి, నీళ్ళు కావాలి. ఎవరికయినా అవి కావాలి గదా! లేకపోతే ఎట్లా? తను ముట్టిన పైరుది ఏం కులం? మరి తనలాగా పంట కూడా అంటరానిది కాదా?

మర్నాడు పొద్దుటికల్లా ఒళ్ళెరుగని జ్వరం ముంచుకొచ్చింది రావులమ్మకి.

"ఏటీ యింకా లెగలేదా?" అంటూ ఎదురింటి గుడిసెలోంచి బతకమ్మ వచ్చింది. రావులమ్మ ఒళ్ళు పట్టుకుని చూసి, బలవంతంగా లేపి మొహం కడిగింది. చాయ్ డబ్బా దగ్గర్నుంచి చాయ్ తెచ్చి యిచ్చింది. గోచీగాడ్ని తనతో తీసుకెళ్ళి గంజినీళ్ళు పోసింది.

జ్వరం ఆత్మాభిమానం రెండూ కలిసి రావులమ్మని గుడిసె కదలనీయలేదు రెండ్రోజులు. మూడోరోజు పనిలోకి వెళ్లింది. ఇంతలో బతకమ్మ వచ్చి "బడికాడ పోరలకి పగటి పూట అన్నం బెడుతున్నారంట. గోచీగాడ్ని ఆడి కంపు" అని. "ఓ పూట ఆ పైనా యింత అన్నం తింటాడు" అనుకుని రావులమ్మ వాడిని తీసుకుని బడి దగ్గరికెళ్ళింది. బడి కెదురుగా చెట్టు కింద సీనయ్య బీడీ కాలుస్తున్నాడు. రావులమ్మని చూసి పిలిచాడు. సీనయ్య, రావులమ్మ బావ కొడుకు, "ఏటి? ఈడున్నావు?" అంది రావులమ్మ. "రేతిరి నాయన ఊర్నుంచి వచ్చిండు. సలమయ్య సంగతి దెల్సి మస్తు బాధపడిండు. చిన్నీ! మళ్ళీ ఆడకెందుకు? ఈ బడికాడ బువ్వపెడతన్నారు గదా! ఆళ్ళకి గిన్నెలు కడిగి యింత ముంగిట ఊడ్చి ఈడనే నువ్వూ యింత బువ్వదినరాదు!" అన్నాడు. రావులమ్మకి ఈ సలహా నచ్చింది.

రావులమ్మ బడిలో పెద్దసారు దగ్గరికి పోయింది. తనని పనిలో పెట్టుకోమని ప్రాధేయపడింది. "మధ్యాహ్నం ఒక్కపూట అన్నం పెట్టి రెండొందలిస్తాం. అట్లా యిష్టమైతే రా!" అన్నాడు సారు. అందుకు ఒప్పుకుని మరునటి రోజే పనిలో చేరింది రావులమ్మ! వర్షాకాలం పోయి చలికాలం మొదలైంది.

రెండు రోజులుగా తుంపర పడుతోంది. అలా తుంపరగా ఆరంభమైన వర్షం మధ్యాహ్నానికి కాస్త పెరిగింది. సాయంత్రానికి ఉరుములతో గూడి భారీ వర్షం పడింది. ఆ రాత్రి గుడిసె నిండా నీళ్ళు. కుక్కిమంచంపై గోచీగాడితో రాత్రంతా గడిపిన రావులమ్మ తెల్లవారాక తనకున్న రెండు ముతక చీరలూ ఓ సంచీలో కుక్కుకుని కొడుకుని తీసుకుని బడికి వెళ్ళింది. బడిగా బాగా ఎత్తయిన గుట్ట మీద వుంది. ఆ రాత్రి ఆ బడి మెట్లపై పడుకోవచ్చని ఆమె ఆశ. వర్షం యధాప్రకారంగా పగలు కాస్త తగ్గి సాయంత్రమయ్యేసరికి కుంభవృష్టిగా కురవడం మొదలుపెట్టింది. ఈ భీకర వర్షానికి తోడు దగ్గరున్న చెరువు కట్ట తెగింది. ఆ వరద ప్రవాహంలో గొడ్డూ గేదంతోపాటు గుడిసెలూ-పిల్లా మేకా గూడా కొట్టుకుపోవడం మొదలైంది. శవాలు తేలాలన్నా ఆ ప్రవాహం తగ్గాల్సిందే. మరునాడూ అంతే..ఈసారి సామాజిక న్యాయం కోరినట్టు ప్రవాహం-బెంగుళూరు పెంకులున్న మోతుబరీల యిళ్ళనూ కొట్టింది.

బడి ముందు వరండాలో రావులమ్మ మరో నాలుగు హరిజన కుటుంబాలూ మొదటిరోజున వచ్చాయి. ఇంటి కప్పులపైనా, చెట్ల కొమ్మలపైనా ప్రాణభీతితో పెనుగులాడుతున్నవారు తప్పితే వీలైనంత వరకూ ఊళ్ళో జనం బడి దగ్గరికి రావడం మొదలైంది. రెండో రోజు నుంచీ, పెద్ద పంతులు మొదటిరోజు పెళ్ళాన్నీ కొడుకునీ తీసుకుని బడిలోకి వచ్చి ఒక గదిలో తలదాచుకున్నాడు. మూడు రోజులుగా కురుస్తున్న వర్షం వలన మధ్యాహ్న భోజనం కోసం పరుగెత్తుకొచ్చే పిల్లలందరూ రాలేకపోతున్నారు. ఈ రెండ్రోజులుగా పంతులుగారి భార్యకి జ్వరం. వంట చేయడానికి కుదుర్చుకున్న మనిషిది పొరుగూరు. వరద ముందు తగ్గేవరకూ ఆవిడరాదు. ప్రభుత్వం సహాయ కార్యక్రమాలు మొదలుపెట్టడానికి మరో రెండు రోజులు పట్టవచ్చు. జనం పంతులుగార్ని ప్రాధేయపడదామని బడివైపు కదులుతున్నారు.

ఒకరోజు కాస్తంత ఆత్మాభిమానం అడ్డుపడి రావుల

మ్మని వంట చెయ్యమని అడగలేకపోయారు పెద్దపంతులుగారు, కానీ భార్యకి జ్వరం, నాల్గేళ్ళ కొడుక్కి ఆకలి కలిసి ఆయనని తొందరచేసాయి. "రావులమ్మా! వంటగదిలోకి వెళ్ళి ఏదో ఒకటి వండు, నెల రోజుల గ్రాసం వుంది. నాల్గురోజులు మనం సర్దుకుంటే ప్రభుత్వం ఆపై సాయం చేస్తుంది. ఆ వండిందే అందరం తిందాం" అన్నారు. రావులమ్మ లేని ఓపిక తెచ్చుకుంది. ఆదరాబాదరాగా కిచిడీ వండింది. ఏదో పచ్చడి వుంది ఓ జాడీలో. అంతా వరుసగా కూచున్నారు. పెద్ద పంతులు వడ్డించాడు. భార్యకీ కాస్త అన్నం పెట్టాడు. మొదటి వరసలో ఊళ్ళోంచి వచ్చిన వాళ్ళూ రెండో వరసలో హరిజనవాడ నాలుగయిదు కుటుంబాలూ కూచున్నాయి. మూడో వరుసలో ఆఖరున కూచోబోతున్న రావులమ్మ ఆగిపోయింది. ఈ వరుసలో వున్న పదహారు విస్తళ్ళలో పదిహేనుమంది విస్తరి ముందు కూచున్నారు. ముద్ద నోట్లో పెట్టుకోబోతున్నారు కూడా కానీ విస్తరిముందు కూచోబోయిన రావులమ్మ ఆగిపోయింది. అక్కడికి అప్పుడే చెలమయ్య కొడుకు గోవిందంతో వచ్చాడు. మోకాళ్లోతు నీళ్ళలో వచ్చాడు. రావులమ్మ అయిదు నిముషాలు అలా చూస్తూండిపోయింది. ఆకలి రావులమ్మకీ వుంది. కానీ ఎదురుగా గోవిందం..గోచీగాడి కంటే రెండేళ్ళు పెద్ద...అంతే. ఆమెలోని మాతృహృదయం మేల్కొంది. ఆ విస్తరి గోవిందం ముందుకు జరిపింది. వెనక్కి జరిగింది. చెలమయ్య కళ్ళల్లో నీళ్ళు..రావులమ్మకి అర్థం అయింది. అన్నానికీ, ఆకలికీ కులాలు లేవు. కష్టానికి కులాలు లేవు. అందుకేనేమో కష్టాలే మనుషుల్ని ఏకం చేస్తాయి. ముకుళించిన చేతుల్తో చూస్తున్న చలమయ్య చేతికి గిన్నె అడుగునున్న అన్నం పూర్తిగా తుడిచి విస్తరిలో పెట్టి అందించింది.

-యద్దనపూడి సావిత్రి (హైదరాబాద్)

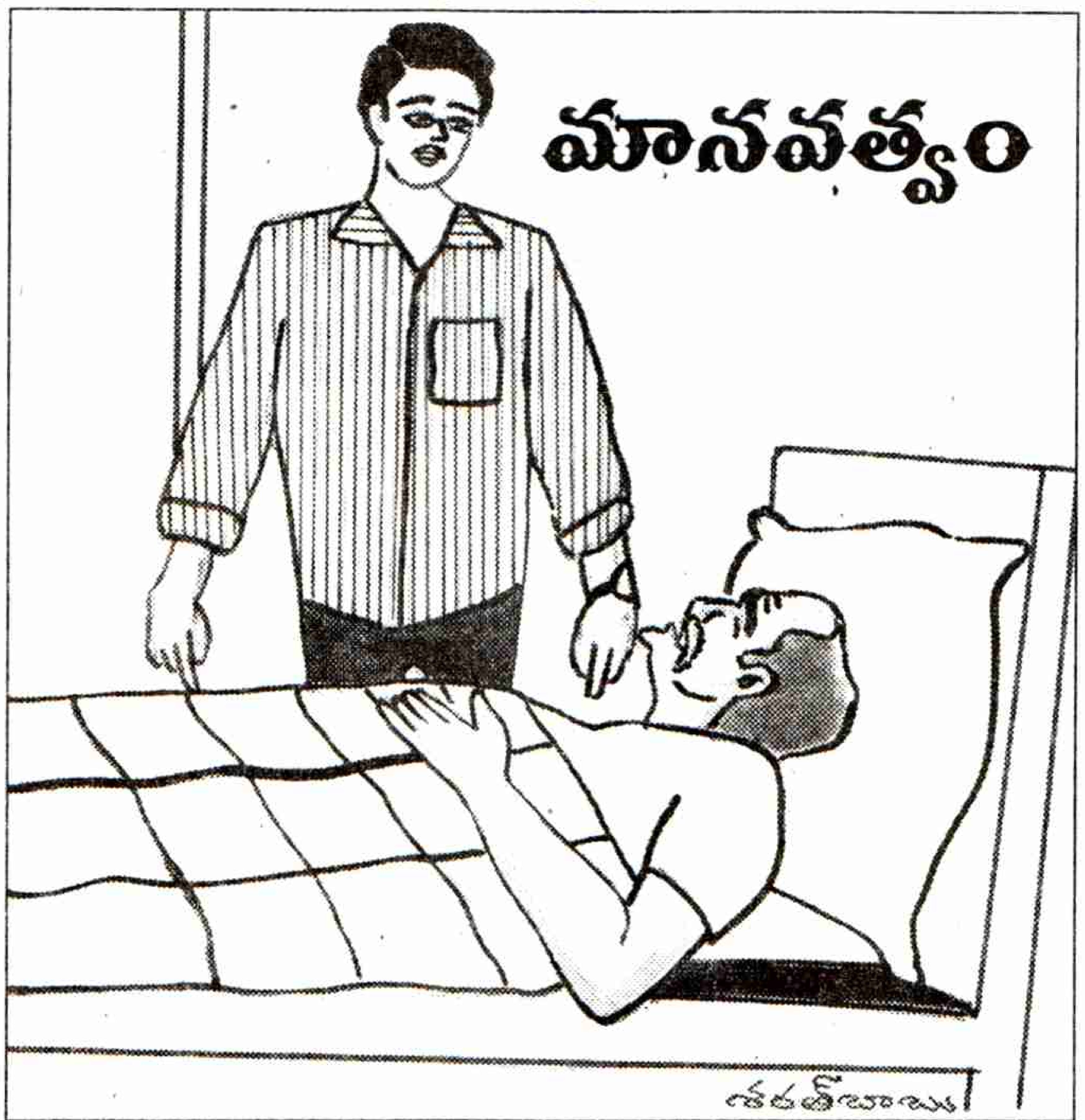

ఆదివారం మధ్యాహ్నం టీవీలో ఏదో సినిమా చూస్తున్న శ్రీనివాసు తండ్రి అరుపుకి ఒక్క ఉదుటున ఆయన ఉన్న రూములోకి వెళ్ళాడు. అతని తండ్రికి అప్పటికే సివియర్ హార్ట్ ఎటాక్ రావడంతో, మంచం మీదే అటూ ఇటూ బాధతో మెలికలు తిరిగిపోతూ కనిపించాడు. శ్రీనివాసు డాక్టరుకు ఫోను చేసే లోపే ఆయన తుది శ్వాస విడిచాడు.

తన తండ్రికి తాను ఒక్కగానొక్క కొడుకు కావడం వలన తండ్రి అంతిమ సంస్కారాల బాధ్యత అతని మీదనే ఉంది. బ్యాంకులో పెద్ద ఆఫీసరునన్న అసంభావం వలనో లేక చుట్టుపక్కల అందరూ తనకన్నా చిన్న ఉద్యోగులనే చిన్నచూపువలనో శ్రీనివాసుకు ఆ చుట్టుపక్కల వాళ్ళతో అంతగా పరిచయంగాని, చనువుగాని లేదు.

అచేతనంగా పడివున్న తన తండ్రి శరీరానికి ఎలా దహన సంస్కారాలు చేయాలో అతనికి పాలుపోవడం లేదు. తండ్రి మరణ వార్తను బంధువులకు, స్నేహితులకు తెలియజేసాడు. సూర్యాస్తమయానికి ముందే దహన సంస్కారాలు కావించమని వారు చెప్పటంతో, అవి తనొక్కడూ ఎలా చెయ్యాలో తెలియని శ్రీనివాసులో ఏదో కంగారు మొదలయ్యింది.

తండ్రి బ్రతికున్న రోజుల్లో చుట్టుపక్కల వాళ్ల విషయంలో తనకి తండ్రికి ఎప్పుడూ వాగ్వివాదం జరిగేది. ఓ సమాజంలో మనం బ్రతుకుతున్నప్పుడు తమ చుట్టూ ఉన్నవాళ్ళతో సత్సంబంధాలు కలిగి ఉండాలి అనేవాడు తండ్రి. ఏమీ అక్కర్లేదు, డబ్బుంటే చాలు. అవే జరుగుతాయి అని తాను వాదించేవాడు. ఇదిగో నేడు ఆయన అన్న మాట అక్షరాలా నిజమయ్యింది. ఇరుగు పొరుగు ఎవరితోను పెద్దగా పరిచయాలు లేని అతనికి ఈ గండం నుండి ఎలా బైటపడాలో తెలియడం లేదు. ఎవర్నైనా పిలవాలన్నా, ఏ మొహం పెట్టుకొని పిలుస్తాను. ఎవరింటికైనా, ఏ కార్యానికైనా తాను వెళ్తేగా, తను పిలవగానే వారూ వస్తారు అనుకోవడానికి. మనసులోనే తన వైఖరికి బాధపడ్డాడు.

మధ్యాహ్నం శ్రీనివాసు ఇంట్లో పనిచేయడానికి వచ్చిన సుబ్బమ్మ అతని తండ్రి మరణవార్తని, ఆ చుట్టుపక్కల వాళ్ళకి క్షణాల్లో చేరవేసింది. విషయం విన్న వాళ్ళు వెంటనే శ్రీనివాసు ఇంటికి వచ్చి అతన్ని పరామర్శించి, అతనికి వచ్చిన కష్టానికి తమ ప్రగాఢ సానుభూతిని తెలిపి, శవదహనానికి కావాల్సిన ఏర్పాట్ల సంగతి తమంతట తామే చూడసాగారు. శవాన్ని మోయడానికి కావల్సిన పాడె సిద్ధమవడంతో శ్రీనివాసు తండ్రి పార్థివ శరీరాన్ని దానిపై ఉంచి తాళ్లతో కట్టి శవయాత్రకు కావాల్సిన మిగతా ఏర్పాట్లను కూడా పూర్తిచేసి, శ్రీనివాసుని ఇంక బయలుదేరమన్నట్లుగా సౌజ్ఞ చేసారు. అతని ప్రమేయం లేకుండానే శవయాత్రకు కావాల్సిన ఏర్పాట్లన్నీ వారే దగ్గరుండి స్వయంగా చూసుకొన్నారు. అలాగే శ్మశానంలో కావాల్సిన మిగతా ఏర్పాట్లను కూడా కొంతమంది ముందుగానే వెళ్ళి అన్నీ సిద్ధం చేసారు.

అలా చుట్టుపక్కల వాళ్ళ సాయంతో ఎంతో ఘనంగా తండ్రికి అంత్యక్రియలు జరిపించాడు శ్రీనివాసు. తండ్రి అంతిమ క్రియలకి వచ్చి తనకు ఎంతో సహాయం చేసిన వారందరికీ పేరు పేరున కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొన్నాడు.

"చూడండి శ్రీనివాసుగారూ..మనిషి సంఘజీవి. కనుక ప్రతి మనిషికి ఏదో ఒక విషయంలో తోటి మనిషి అవసరం ఎప్పుడూ ఉంటూనే ఉంటుంది. ఎందుకంటే..ఒకే చోట ఉన్నప్పుడు మనం ఒకరికొకరు సాయం చేసుకుంటూ ఒక్క కుటుంబంలా బ్రతకాలి. సుఖాలలో పాలు పంచుకొన్నా పంచుకోకపోయినా, కష్టాల్లో మాత్రం తప్పనిసరిగా పాలు పంచుకోవాలి" చెప్పడం ఆపాడు ప్రక్కింటి సుబ్బారావు.

"ఔనండి మీరన్నది అక్షరాలా నిజం. ఇదే విషయాన్ని మా నాన్నగారు కూడా ఎప్పుడూ అంటూండేవారు. కానీ నేను లేనిపోని అహంభావంతో నాన్నగారిని మాటలను లెక్కపెట్టేవాడిని కాను. బహుశా అనుభవం మీద నేనే తెలుసుకొంటానన్న నమ్మకమో ఏమో నాన్నగారు ఆ విషయంలో ఇంక నాతో వాదించేవారు కాదు. ఆయన మాటల్లోని అంతరార్థం ఇప్పుడు తెలిసింది" సిగ్గుగా అన్నాడు శ్రీనివాసు.

"శ్రీనివాసుగారు ఒక్క విషయం గుర్తుంచుకోండి. పుట్టిన ప్రతివాడు గిట్టకమానడు. చివరికి మనిషికి కావాల్సింది అటు ఆరడుగులు, ఇటు మూడడుగుల నేల అంతే. అలాగే ఎక్కువ తక్కువ అన్న తారతమ్యాలు. అగ్ర కులాలు, నిమ్నకులాలు అన్నవి మనం సృష్టించుకొన్నవే. పోయిన తరువాత ఏ కులంవాడైనా, మతంవాడైనా చేరవలసింది ఇక్కడికే. ప్రతి మనిషి కావాలని చెడ్డవాడు అవడు. మనిషి తాను చెడ్డగా మారడం వెనక ఏదో ఏదో ఒక బలమైన కారణం తప్పకుండా ఉంటుంది. ఎవరి ఇంట్లోనైనా శుభకార్యానికి వెళ్ళేముందు వాళ్ళు మనల్ని పిలిచారా లేదా అన్నది ప్రతి ఒక్కరు ఆలోచిస్తారు. కానీ ఇలాంటి అనర్థాలు జరిగినప్పుడు మాత్రం ఎవరూ అటువంటివి పట్టించుకోరు. తమంతట తాముగా వచ్చి సాధ్యమైనంతవరకు తమకు తోచిన సాయం అందిస్తారు. అదే మానవత్వంలోని గొప్పదనం" అన్న సుబ్బారావుగారి మాటలతో శ్రీనివాసుకి జ్ఞానోదయమయింది.

-సోమవరపుల నాగేంద్రప్రసాద్ (వారణాసి)